

Fjölbrautaskóli Suðurlands
Haustönn 2026

ÍSLE3MV05

Málvísindi

Kennarar	Guðbjörg Grímsdóttir (GGR) gudbjorg10@fsu.is Katrín Rut Sigurgeirsdóttir (KSG) katrin.rut@fsu.is
----------	---

Áfangalýsing

Í áfanganum er unnið með íslenskt mál. Nemendur kynna sér rætur íslenskunnar og grunnatriði í þróun málsins til 21. aldar. Unnið er með orðaforða, setningaskipan, framburð, orðmyndun, beygingar, orðræðu og uppruna og þróun tungumála. Þá er tungumálið á 21. öld greint og staða þess í dag skoðuð auk þess sem skoðað er hvernig við getum stuðlað að því að efla það og varðveita.

Undanfari: Að nemandi hafi lokið 10 einingum í íslensku á 2. þrepi.

Markmið áfangans

Þekkingarviðmið - nemandi skal hafa aflað sér þekkingar og skilnings á:

- málfræðihugtökum og hugtökum sem nýtast í tal- og ritmáli.
- orðaforða sem dugar til að fjalla um
- indóevrópsku máláættina og ættkvíslir þaðan til íslenskunnar.
- málbreytingar sem greina má í íslensku nútímamáli, s.s. hljóðskipti, hljóðvörp, klofningu, brottfall hljóða.
- helstu einkenni íslensks máls sem nýtast í ræðu og riti.
- uppbyggingu íslensks nútímamáls.
- mismunandi orðanotkun fólks við ólíkar aðstæður.
- beygingarkerfi íslenskunnar og helstu aðferðum við nýmyndun orða.

Leikniviðmið - nemandi skal hafa öðlast leikni í að:

- beita gagnrýninni hugsun og koma skoðun sinni á framfæri á skýran og greinargóðan hátt.
- greina hljóðbreytingar og fjalla um einkenni þeirra.
- beita gagnrýninni hugsun við úrvinnslu, framsetningu og frágang verkefna.
- nýta málfræðihugtök af öryggi í umræðum um málið, þróun þess og sögu.
- draga saman og nýta á viðurkenndan og gagnrýninn hátt upplýsingar úr hvers kyns heimildum, hvort sem er í ræðu eða riti, og meta áreiðanleika þeirra.
- greina hvernig orð eru mynduð.
- beygja orð og nota orðabækur sér til hjálpar.
- flytja af öryggi og sannfæringarkrafti ítarlega kynningu á flóknu efni, s.s. niðurstöður og rannsókn á íslensku máli.

Hæfniviðmið - nemandi skal geta hagnýtt þá þekkingu og leikni sem hann hefur aflað sér til að:

- vinna að skapandi og krefjandi verkefnum í sambandi við námsefnið.
- beita málinu á viðeigandi og árangursríkan hátt við mismunandi aðstæður í ræðu og riti.
- draga saman aðalatriði, beita gagnrýninni hugsun við lestur, túlkun og úrvinnslu krefjandi texta.
- tjá rökstudda afstöðu við ýmsar kringumstæður og skýra sjónarmið og taka virkan þátt í málefnalegum umræðum til að komast að vel ígrundaðri niðurstöðu.
- sýna þroskaða siðferðisvitund og víðsýni í málflutningi sínum, umfjöllun og verkum.

Námsefni

- Höskuldur Þráinsson. (1995). Handbók um málfræði. Námsgagnastofnun. – **(fáið hana á bókasafni FSu).**
- Efni frá kennara og greinar á neti.

Námsmat

20% Verkefni.

20% Skilaverkefni.

20% Tvö próf úr efni annarinnar.

20% Kynningar fræðigreina.

20% Lokaverkefni.

Kröfur og verkefnaskil

- Ætlast er til að nemendur búi sig mjög vel undir kennslustundir með lestri og þeim verkefnum sem lögð eru fyrir. Um helmingur námsins fer fram í tímum en hinn hlutinn með heimanámi, undirbúningi jafnt sem verkefnavinnu. Nauðsynlegt er að mæta í alla tíma þar sem innlög fer eingöngu fram þar.
- Ef nemandi kemst ekki í kennslustund ber hann sjálfur ábyrgð á því að fylgjast með kröfum um heimanám, próf og verkefnaskil. Oftast má sjá slíkt í Innu en einnig er hægt að hafa samband við samnemendur eða kennara.
- Verkefni birtast í Innu og er almennt skilað rafrænt þangað. Ekki eru leyfð meira en tveggja daga sein skil á verkefnum.
- Nemandi sem er veikur eða með lögleg forföll á prófdegi getur tekið sjúkrapróf. Kennari ákveður sjúkraprófsdag.
- Nemendum ber að virða höfundarrétt. Ritstuldur og óleyfileg notkun gervigreindar varðar við lög og er öllum slíkum málum vísað til skólastjórnenda.

Reglur um svindl og notkun gervigreindar

<https://www.fsu.is/is/namid/namskrofur-og-reglur/reglur-um-svindl-i-verkefnum-og-profum>

Ef grunur um ritstuld og/eða óleyfilega notkun á gervigreind vaknar gætu nemendur þurft að gera munnlega grein fyrir verkefni/prófi. Sömu reglur gilda um notkun gervigreindar við skrif og gilda um heimildaskráningu almennt.

Reglur um heimildaskráningu má finna á heimasíðu skólans.

<https://www.fsu.is/is/namid/namskrofur-og-reglur/heimildaskraning-leidbeiningar>

Námsmats- og prófsýningardagur

Námsmats- og prófsýningar alltaf við lok hvernar annar. Hvað er það?

Námsmats- og prófsýning er mikilvægur hluti af náminu því þar færðu:

- tækifæri til að sjá hvernig þér gekk.
- útskýringu á námsmati hvort sem um lokapróf eða símat er að ræða.
- ráðleggingar sem geta nýst þér í áframhaldandi námi.
- tækifæri til að gera athugasemd við niðurstöðu námsmatsins ef þér þykir hún ósanngjörn.

Áætlun um yfirferð og verkefnaskil

Dags.	Námsefni/viðfangsefni	Helstu próf, verkefni og lestur
19. - 21. ág.	Áfangi kynntur	Áfangi kynntur. Skerpt á grunnatriðum málvísinda. Farið yfir grunnhugtök málvísinda, hugtök og heiti.
24. - 28. ág.	Merkingarfræði	Verkefni í tengslum við efnið. Handbók um málfræði, bls. 283 - 301.
31. ág. - 4. sept.	Málsaga	Verkefni í tengslum við efnið. Handbók um málfræði, bls. 312 - 331.
7. - 11. sept. Nýnemaferð þri. 8. sept.	Málsaga og Beygingafræði	Verkefni í tengslum við efnið. Handbók um málfræði, bls. 194 - 249. Ítarefni: Handbók um íslensku, bls. 17 - 24 (kf. og km.), 42-70 (fn.), 102-103 (i í þgf. sterkra kk. orða) og 201-205 (stigbreyting).
14. - 18. sept.	Beygingafræði	Verkefni í tengslum við efnið.
21. - 25. sept.	Beygingafræði	Skilaverkefni (beygingafræði og málsaga) - 10% Próf 1 - 10% - úr efninu sem farið hefur verið yfir (merkingarfræði, málsaga og beygingafræði).
28. sept. - 2. okt.	Lestur fræðigreina 1	Verkefni, lestur fræðigreina og kynning unnin úr greinum Eiríks Rögnvaldssonar. Kynning 1- 10%
5. - 9. okt. Námsmats- og skrapdagur þri 6. okt. Áfangamessa mið 7. okt.	Málvísindi Orðmyndunarfræði Setningafræði	Verkefni í tengslum við efnið. https://ritaskra.arnastofnun.is/media/skraning_pdf/Or%C3%B0myndun_-_Sm%C3%A1rit_3.pdf Handbók um málfræði, bls. 250-256. Ítarefni: Handbók um íslensku, bls. 31-38 (eitt orð eða fl.), 75-78 (forsk. og forliðir).
12. - 16. okt. Valdagur mið 14. okt.		Verkefni í tengslum við efnið.
19. - 23. okt. Miðannarmat mið. 21. okt. Haustfíri fim+fös 22.-23. okt.		Verkefni í tengslum við efnið. Handbók um málfræði, bls. 259-282.
26. - 30. okt.		Skilaverkefni (Málvísindi), orðmyndun og setningafræði) 10% Próf 2 - 10% - úr fræðigreinum, orðmyndunarfræði og setningafræði.
2. - 6. nóv.	Lestur fræðigreina 2	Verkefni í tengslum við lesturinn. Kynning gildir 10%
9. - 13. nóv.	Fræðigreinar	Kynning - 10%
16. - 20. nóv.	Lokaverkefni	Lokaverkefni 20%
23. - 27. nóv.		
30.nóv - 4. des. Dimisjón fös. 4. des.		
7. - 11. des. Síðasti kennsludagur 10. des.		Kynningar og uppsóp

Kennsluáætlun er sett fram með fyrirvara um breytingar.

Selfossi, 12. ágúst 2026,
Guðbjörg og Katrín Rut